

Nr 40

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av väckt motion
angående åtgärder till stärkande av det svenska folk-
styret.*

I den till konstitutionsutskottet hänvisade motionen nr 62 i andra kamma-
ren av herr *Lundberg* hemställes, »att riksdagen måtte besluta, att genom
konstitutionsutskottet — eventuellt genom en inom riksdagen tillsatt parla-
mentarisk delegation — låta allsidigt och skyndsamt utreda de ovan fram-
förda frågorna, speciellt i vad gäller

att i huvudsak sammanföra länsstyrelsernas uppgifter med landstingets
och därmed skapa en demokratisk länsorganisation,

att åstadkomma att enmansstyrda ämbetsverk, som länsstyrelser, JO,
MO, JK eller andra institutioner, avskaffas eller ges en sådan sammansätt-
ning, att folkvalda representanter får ett avgörande inflytande vid hand-
läggning och beslut, samt

att i övrigt pröva hur och på vad sätt vårt folkstyre skall kunna stärkas
och hävda sig i en växande byråkrati och en hastig tillväxt av ämbets- och
tjänstemän».

Motionen upptogs till viss del i konstitutionsutskottets utlåtande nr 19 vid
vårsessionen av innevarande års riksdag, medan behandlingen i övrigt upp-
sköts till höstsessionen. I sitt denna dag avgivna utlåtande nr 39 har utskot-
tet behandlat ännu en del av motionen, medan denna i kvarstående delar
upptages i detta utlåtande. Närmare upplysningar i dessa hänseenden läm-
nas i det följande.

Beträffande motiveringen får utskottet, i den mån redogörelse icke läm-
nas nedan, hänvisa till motionen.

Motionen. Motionären framhåller inledningsvis, att den diskussion i för-
fattningsfrågan, som förekommit efter det författningsutredningens slutbe-
tänkanden framlades, varit ensidig och alltför mycket inriktats på yttre
frågor som kammarsystem och liknande, medan frågor, som mera direkt
anknyter till folkstyrelsens säkrande och fördjupande, förbigåtts. I stort har
man dock, uttalar motionären, kunnat skapa ett politiskt system, byggt på
demokratiska regler och parlamentarisk grund. Vad som idag är angeläget
är därför enligt motionärens mening ej att ändra reglerna för de högsta
statsorganen. Valmanskåren kan redan i val direkt påverka riksdagens
sammansättning, kritisera, opponera och inverka på lösningen av uppkom-

mande frågor. Vad som däremot är av aktuell betydelse är att allmänheten kan påverka de verkställande organ de dagligdags möter. De problem, som anknyter härtill, ökar i takt med förvaltningsapparatusens titllväxt men har helt förbigåtts av författningsutredningen och i förda diskussioner i grundlagsfrågor, framhåller motionären. En särskild ur folkstyrelsens synpunkt viktig fråga, vilken bör lösas, innan en allmän författningsreform genomföres, är enligt motionärens mening att ur grundlagarna och andra författningar avlägsna institutioner, som är främmande för ett demokratiskt samhälle. Som särskilt angelägna uppgifter nämnes att avskaffa eller genomgripande reformera myndigheter, som har karaktär av enmansinstitutioner. Riksdagens ombudsmannaämbeten, justitiekanslersämbetet och länsstyrelserna, de sistnämnda med hänsyn till landshövdingens ställning enligt 29 § länsstyrelseinstruktionen, framhålls som exempel på dylika myndigheter. Att över huvud genomföra en mera genomgripande författningsrevision, innan man kan överblicka t. ex. landstingens ställning och lämpligaste arbetsformer eller hur folkstyret skall kunna komma till uttryck hos förvaltningsmyndigheterna, synes motionären icke lämpligt. De angivna frågorna och synpunkterna bör i stället först bli föremål för en allsidig utredning. Härvid är det enligt motionärens mening angeläget, att riksdagen själv tar initiativ och även genomför den erforderliga utredningen.

Utskottet. I vad den förevarande motionen berör riksdagens ombudsmannaämbeten har densamma av utskottet upptagits till behandling i dess utlåtande vid vårsessionen (nr 19) över Kungl. Maj:ts proposition nr 140 med förslag till vissa grundlagsändringar, då i denna även framlagts förslag till ändrade grundlagsregler rörande riksdagens ombudsmän. Utskottets hemställan, att motionen i denna del icke skulle till någon riksdagens åtgärd föranleda, har av riksdagen bifallits vid vårsessionen innevarande år.

Utskottet har vidare i ett innevarande dag avgivet utlåtande (nr 39) till behandling förehaft vissa motioner angående ny organisation för självstyrelsen på länsplanet. I samband därmed har utskottet upptagit förevarande motion, i vad den avsett därtill anknyttande frågor.

I detta utlåtande upptager utskottet ifrågavarande motion i vad den icke blivit föremål för behandling i nämnda båda sammanhang. Vad motionären i sålunda återstående delar anfört finner utskottet icke giva anledning till särskild utredning utan hemställer,

att motionen II: 62, såvitt den icke behandlats i utskottets utlåtanden nr 19 och nr 39, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 1 december 1964

På konstitutionsutskottets vägnar:

BENGT ELMGREN

Närvarande:

från första kammaren: herrar Elmgren, Torsten Andersson, Damström, Sveningsson, Georg Pettersson, Källqvist*, fröken Stenberg, herrar Dahlberg och Palm; samt

från andra kammaren: herrar von Friesen, Magnusson i Tumhult*, Adamsson, Nilsson i Östersund, Braconier*, Alemyr*, Andersson i Billingsfors, Andersson i Storfors och Larsson i Borrby*.

* Ej närvarande vid justeringen.